

ΜΕΤΤΕΡΝΙΧ: Ο ΟΡΚΙΣΜΕΝΟΣ ΕΧΘΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄

Ο Κλέμενς φόν Μέττερνιχ (Klemens von Metternich, 1773-1859), ύπουργός τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αὐστριακῆς αὐτοκρατορίας ἐπὶ σχεδὸν σαράντα χρόνια, ἀπὸ τὸ 1809 ἕως τὸ 1948, Καγκελάριος ἀπὸ τὸ 1821 ἕως τὸ 1848, δέσποσε στὸ εὐρωπαϊκὸ στερέωμα, μέχρι τοῦ σημείου πολλοὶ νὰ χαρακτηρίζουν τὴν ἐποχὴ τῆς κυριαρχίας του στὴν Εὐρώπη ὡς «ἐποχὴ τοῦ Μέττερνιχ». Στὴν πατρίδα του ἔλαβε τιμητικὰ τὸν τίτλο τοῦ πρίγκιπα ἤδη ἀπὸ τὸ 1813 ὡς ἀναγνώριση γιὰ τὶς ὑπηρεσίες του, ἐνῶ ὁ ἠγετικός του ρόλος στὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης τὸ 1814-15

Ἡ στάση τοῦ Μέττερνιχ ἀπέναντι στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση κάνει τὸν Αὐστριακὸ διπλωμάτη νὰ φαντάζει στὰ μάτια πολλῶν Ἑλλήνων περίπου ὡς ἓνας ἀνθρωπόμορφος δαίμονας, ἐκπρόσωπος τοῦ σκότους καὶ τῆς συντήρησης, ποὺ ἔτρεφε ἀσίγαστο καὶ ἐν πολλοῖς ἀνεξήγητο μῖσος γιὰ κάθε τι τὸ ἑλληνικό.

ἔκανε τοὺς ὁμολόγους του Εὐρωπαίους διπλωμάτες νὰ τὸν ὀνομάσουν «Ἀμαξηλάτη τῆς Εὐρώπης».

Ἡ στάση ὅμως τοῦ Μέττερνιχ ἀπέναντι στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση κάνει τὸν Αὐστριακὸ διπλωμάτη νὰ φαντάζει στὰ μάτια πολλῶν Ἑλλήνων περίπου ὡς ἓνας ἀνθρωπόμορφος δαίμονας, ἐκπρόσωπος τοῦ σκότους καὶ τῆς συντήρησης, ποὺ ἔτρεφε ἀσίγαστο καὶ ἐν πολλοῖς ἀνεξήγητο μῖσος γιὰ κάθε τι τὸ ἑλληνικό. Θυμᾶμαι ἀπὸ τὰ μαθητικά μου χρόνια μὰ καθηγήτρια νὰ προσπαθεῖ ἀμήχανα νὰ μᾶς ἐξηγήσει ὅτι ὁ Μέττερνιχ ἀποτελεῖ μεμονωμένη περίπτωση, γιὰτι «γενικὰ οἱ Αὐστριακοὶ

συμπαθοῦν τοὺς Ἑλληνες». Ἡ τοποθέτηση βεβαίως αὐτὴ ἦταν πέρα γιὰ πέρα λάθος, γιὰ ἓναν τοῦλάχιστον λόγο: διότι ἔχετε τὸ ζήτημα τῆς στάσης τοῦ Μέττερνιχ ἀπέναντι στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση στὴ λογικὴ τῆς προσωπικῆς συμπάθειας ἢ ἀντιπάθειας. Ἡ πραγματικότητα εἶναι βεβαίως πολὺ πιὸ σύνθετη – ἀλλὰ τὴν ἴδια στιγμή, παραδόξως, καὶ πολὺ πιὸ ἀπλῆ.

Σὲ αὐτὴ τὴ μελέτη μας θὰ ἐστιάσουμε ἀκριβῶς στὴ στάση τοῦ Μέττερνιχ ἀπέναντι στοὺς Ἑλληνες καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση. Θὰ δοῦμε σύντομα ποιὰ ἦταν αὐτὴ ἡ στάση, ποῖες οἱ ἐνέργειες τοῦ Μέττερνιχ, ποιοὶ οἱ ἐλιγμοὶ στοὺς ὁποίους κατέφυγε ὁ δαυμόνιος Αὐστριακὸς διπλωμάτης. Πρὶν ἀπ' ὅλα, ὅμως, πρὶν ἐκθέσουμε τὴν πολιτικὴ τοῦ Μέττερνιχ, ὀφείλουμε νὰ προσπαθήσουμε... νὰ τὴν καταλάβουμε. Διότι, ναι, ὅλοι ξέρουμε ποιὰ ἦταν ἡ στάση τοῦ Μέττερνιχ. Ἐπίσης, ὅλοι μπορούμε εὐκόλα νὰ γνωρίσουμε *τί* ἔκανε ὁ Μέττερνιχ, *πῶς* προσπάθησε νὰ προωθήσει τὴν πολιτικὴ του. Ἀλλὰ τὸ κρίσιμο ἐρώτημα ἐδῶ, ὅπως ἴσως καὶ παντοῦ, δὲν εἶναι τὸ *τί* καὶ τὸ *πῶς*· εἶναι τὸ *γιατί*.

Τὸ πλαίσιο τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας

Γνωρίζουμε ὅτι, τὴν ἐποχὴ πού ξέσπασε ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, κυριαρχοῦσε στὴν Εὐρώπη ἡ Ἱερὰ Συμμαχία. Βεβαίως, λόγω τῆς ἀπροκάλυπτα ἐχθρικῆς στάσης πού τήρησε ἡ Ἱερὰ Συμμαχία ἀπέναντι στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, ἔχουμε τὴν τάση νὰ τὴ «δαμονοποιοῦμε», βλέποντάς τὴν ὡς ἓναν ἀντιδραστικὸ μηχανισμό καταπίεσης τῶν λαῶν, πού ἐξέφραζε τὶς πιὸ ὀλοκληρωτικὲς καὶ ἀναχρονιστικὲς πολιτικὲς καὶ ἄπλωνε τὴ σκοτεινὴ τοῦ σκιά σὲ ὅλη τὴν εὐρωπαϊκὴ ἥπειρο. Τὰ πράγματα ὅμως δὲν εἶναι τόσο ἀπλᾶ, ὅπως ἄλλωστε προσπαθήσαμε νὰ δείξουμε καὶ σὲ προηγούμενη μελέτη μας ἀπὸ τὶς σελίδες τῶν

Ἀκτίνων [«Ὁ ρόλος τῶν Μεγάλων Δυνάμεων στὴν ἑλληνικὴ ἀνεξαρτησία», Μέρος Β', Ἀκτίνες 750 (Μάρτιος-Ἀπρίλιος 2015), σελ. 49 κ.έ.]

Ὅταν ξέσπασε ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση τὸ 1821, δὲν εἶχαν περάσει παρὰ λίγα μόλις χρόνια ἀπὸ τὸ τέλος τῶν Ναπολεοντείων Πολέμων, τὸ 1815. Οἱ Ναπολεόντιοι Πόλεμοι εἶχαν ἀφήσει πίσω τοὺς ἀμέτρητους νεκροὺς καὶ ἀβάστακτο πόνο. Οἱ Εὐρωπαῖοι ἠγέτες καὶ διπλωμάτες πού συνῆλθαν στὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης, γιὰ νὰ θέσουν τὰ θεμέλια τῆς ἐπόμενης ἡμέρας στὴν Εὐρώπη μετὰ τοὺς Ναπολεόντιους πολέμους, ἐνωθῆσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἀνταποκριθοῦν στὸ αἴτημα τῶν λαῶν νὰ μὴν ἐπαναληφθεῖ ποτὲ ξανά μιὰ τέτοια καταστροφή. Γιὰ νὰ τὸ κάνουν αὐτό, ἔπρεπε νὰ οἰκοδομήσουν ἓνα συλλογικὸ σύστημα ἀσφαλείας. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἀνάγκη γέννησε τότε τὴν Ἱερὰ Συμμαχία. Θὰ τολμούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι, τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν, ἡ ἀνάγκη πού γέννησε τὴν Ἱερὰ Συμμαχία μετὰ τοὺς Ναπολεόντιους Πολέμους ἦταν ἡ ἴδια ἀνάγκη πού γέννησε τὴν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν μετὰ τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ τὸν Ὄργανισμὸ Ἠνωμένων Ἐθνῶν μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον.

Γιὰ νὰ οἰκοδομηθεῖ ὅμως ἓνα ἀποτελεσματικὸ συλλογικὸ σύστημα ἀσφαλείας στὴν Εὐρώπη, ἔπρεπε νὰ βρεθεῖ *τί* εἶχε φταίξει γιὰ τὴ μεγάλη καταστροφή, καὶ αὐτὸ πού εἶχε φταίξει νὰ μὴν ἐπιτραπεῖ νὰ γίνε ξανά. Ἐδῶ, οἱ νικητὲς τοῦ Ναπολέοντα, οἱ Εὐρωπαῖοι ἠγέτες καὶ διπλωμάτες πού συνῆλθαν στὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης, εἶχαν πρόχειρη τὴν ἀπάντηση. Γιὰ τὴ μεγάλη καταστροφή τῶν Ναπολεοντείων Πολέμων εἶχαν φταίξει τὰ ἐξῆς δύο: Πρῶτον, ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση, πού εἶχε γίνε στὸ πλαίσιο μιᾶς προσπάθειας γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ καθεστώτος στὴ Γαλλία. Δεύτερον, οἱ ἐκστρατείες τοῦ Ναπολέοντα, στὸ πλαίσιο μιᾶς προσπάθειας

Οί Εὐρωπαῖοι ἡγέτες καὶ διπλωμάτες πού συνῆλθαν στὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης, γιὰ νὰ θέσουν τὰ θεμέλια τῆς ἐπόμενης ἡμέρας στὴν Εὐρώπη μετὰ τοὺς Ναπολεόντιους πολέμους, ἔνωσαν ὑποχρεωμένοι νὰ ἀνταποκριθοῦν στὸ αἴτημα τῶν λαῶν νὰ μὴν ἐπαναληφθεῖ ποτὲ ξανά μιὰ τέτοια καταστροφή. Γιὰ νὰ τὸ κάνουν αὐτό, ἔπρεπε νὰ οἰκοδομήσουν ἓνα συλλογικὸ σύστημα ἀσφαλείας. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἀνάγκη γέννησε τότε τὴν Ἱερὰ Συμμαχία. Θὰ τολμούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι, τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν, ἡ ἀνάγκη πού γέννησε τὴν Ἱερὰ Συμμαχία μετὰ τοὺς Ναπολεόντιους Πολέμους ἦταν ἡ ἴδια ἀνάγκη πού γέννησε τὴν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν μετὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο καὶ τὸν Ὄργανισμό Ἠνωμένων Ἐθνῶν μετὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

γιὰ τὴν ἀλλαγὴ τῶν συνόρων. Τὸ συμπέρασμα ἦταν ἀπλό: Γιὰ νὰ μὴν ἐπαναληφθεῖ τὸ κακὸ πού εἶχε γίνει, ἔπρεπε στὸ ἐξῆς νὰ τεθεῖ ἐκτὸς νόμου κάθε προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνατροπὴ καθεστώτων καὶ κάθε προσπάθεια γιὰ τὴν ἀλλαγὴ συνόρων. Ἔτσι καὶ μόνο ἔτσι θὰ μπορούσε ἡ Εὐρώπη νὰ ἀπολαύσει μιὰ διαρκῆ καὶ ἀδιατάρακτη εἰρήνη. Στόχος λοιπὸν τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας ἦταν νὰ ἐπαγρυπνεῖ καὶ νὰ παρεμβαίνει ἐγκαιρα, ὥστε νὰ καταστέλλει ἐν τῇ γενέσει τῆς κάθε προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνατροπὴ καθεστώτων καὶ κάθε προσπάθεια γιὰ τὴν ἀλλαγὴ συνόρων. Οἱ Εὐρωπαῖοι ἡγέτες θὰ συναντοῦνταν τακτικὰ σὲ συνέδρια, ἀγρυπνοὶ φρουροὶ τῆς νομιμότητος.

Περὶτὸ νὰ σημειώσουμε ἐδῶ πόσο δυσμενὲς ἦταν αὐτὸ τὸ διεθνὲς περιβάλλον γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, ἡ ὁποία ἦταν συγχρόνως καὶ τὰ δύο αὐτὰ πού εἶχε θέσει ἐκτὸς νόμου ἡ νέα εὐρωπαϊκὴ τάξη: ἦταν καὶ προσπάθεια γιὰ τὴν ἀνατροπὴ καθεστώτος (τῆς κυριαρχίας τοῦ Σουλτάνου ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων) καὶ προσπάθεια γιὰ τὴν ἀλλαγὴ συνόρων (ἀφοῦ ἀποσκο-

πούσε στὴν ἴδρυση ἑνὸς νέου, ἐθνικοῦ κράτους).

Ὅπως εἶναι φανερό, ἡ Ἱερὰ Συμμαχία, ἡ ὁποία μετὰ τὴν ἐπικρατοκρατία «δαμινοποιεῖται» σήμερα γιὰ τὴν στάση τῆς ἀπέναντι στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, ἀντιπροσώπευε γιὰ τοὺς Εὐρωπαίους ἡγέτες καὶ διπλωμάτες τῆς ἐποχῆς μιὰ πολὺτιμη κατάκτηση, πού ἔπρεπε νὰ διαφυλαχθεῖ πάση θυσίᾳ. Διότι ἀποτελοῦσε τὸν ὑπέρτατο ἐγγυητὴ τῆς εὐρωπαϊκῆς τάξεως.

Ἀξίζει μάλιστα νὰ σημειώσουμε ὅτι τὴν ἀτίληψη αὐτὴ δὲν ἔτρεφαν μόνον οἱ Εὐρωπαῖοι τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποία ξέσπασε ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση. Ἀρκεῖ ἓνα παράδειγμα, γιὰ νὰ μᾶς πείσει γι' αὐτό: Πρὶν ἀπὸ λίγα μόλις χρόνια, τὸ καλοκαίρι τοῦ 2015, ὅταν ἡ πολιτικὴ τῆς τότε ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἔκανε νὰ φουντώνουν στὴν Εὐρώπη οἱ φωνὲς γιὰ ἐξώθηση τῆς Ἑλλάδας ἐκτὸς Εὐρωζώνης, στίς οὐκ ὀλίγες ἀνθελληνικὲς φωνὲς πού ἀκούγονταν ἤλθε νὰ προστεθεῖ, στίς 11 Ἰουλίου 2015, ἓνα ἄρθρο τοῦ Γερμανοῦ ἱστορικοῦ Berthold Seewald στὴν ἐφημερίδα *Die Welt*, μετὰ τὸν εὐγλωττο τίτλο: »Griechenland zer-

störte schon einmal Europas Ordnung» (= «Η Ελλάδα κατέστρεψε ήδη μία φορά την ευρωπαϊκή τάξη»). Η φορά αυτή, στην οποία αναφερόταν το δημοσίευμα, ήταν το Ναβαρίνο, και η ευρωπαϊκή τάξη που κατέστρεψε η Ελλάδα ήταν η Ίερὰ Συμμαχία... Έξάλλου, κάποιες από τις αρχές της Ίερὰς Συμμαχίας μπορεί να φαντάζουν σήμερα αναχρονιστικές, αλλά η λογική της διαφύλαξης της διεθνούς νομιμότητας είναι ζωντανή και έντελως σύγχρονη, υπηρετείται δε από σπουδαίους διεθνείς οργανισμούς, όπως είναι το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης και το Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε.

Ο Μέττερνιχ –για να επανέλθουμε στο θέμα μας– ήταν ένας από τους εμπνευστές της Ίερὰς Συμμαχίας, και σίγουρα ο μεγαλύτερος θιασώτης της. Παρέμεινε προσκολλημένος στις καταστατικές αρχές της Ίερὰς Συμμαχίας, ακόμα και όταν άλλοι Ευρωπαίοι ηγέτες είχαν αρχίσει να αφίστανται από αυτές. Φαίνεται πώς πίστευε σε αυτές ειλικρινά. Ο μεγάλος Αυστριακός ποιητής Φράντς Γκριλπάρτσερ (Franz Grillparzer, 1791-1872) χαρακτήρισε γι’ αυτόν τον λόγο τον Μέττερνιχ «Δόν Κιχώτη της νομιμότητας». Και οι αρχές της νομιμότητας και της Ίερὰς Συμμαχίας, όπως είδαμε, επέτασαν την απομόνωση και πάταξη της Έλληνικης Έπανάστασης.

Το ερώτημα είναι: Άρκοῦν τὰ παρα-

πάνω, για να εξηγήσουν γιατί ο Μέττερνιχ υπήρξε απ’ αρχής μέχρι τέλους όρκοισμένος έχθρος της Έλληνικης Έπανάστασης; Όχι! Διότι πρακτικά όλοι οι Ευρωπαίοι ηγέτες και διπλωμάτες τὸ 1821 ἀσπάζονταν τις αρχές της νομιμότητας και της Ίερὰς Συμμαχίας. Με την πάροδο όμως των ετών και τὰ νέα δεδομένα που δημιουργοῦσε ἡ Έλληνικὴ Έπανάσταση, σχεδόν οι πάντες ἀπέστησαν ἀπὸ αὐτές. Ο Μέττερνιχ ὄχι. Γιατί;

Για ἔντελως ἀνάλογους λόγους δὲν μᾶς ἱκανοποιεῖ και ἡ ἐρμηνεία που συνήθως δίνεται, ὅτι ὁ Μέττερνιχ ἀντιμετώπισε με ἐχθρότητα τὴν Έλληνικὴ Έπανάσταση, γιατί ἤθελε μὴ ἰσχυρὴ Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία ὡς φραγὸς στὴν πρὸς νότο ἐξάπλωση τῆς Ρωσίας (βλ. Alan Palmer, *Metternich. Councillor of Europe*, Orion, London 1972, σελ. 203-212). Αὐτὸ εἶναι μὲν ἀληθές, ἀλλὰ τοὺς ἴδιους και περισσότερους λόγους νὰ φράξουν τὴν πρὸς νότο ἐξάπλωση τῆς Ρωσίας εἶχαν και οἱ Ἄγγλοι και οἱ Γάλλοι. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν τοὺς ἐμπόδισε, μετὰ τὴν ἀρχικὴ κάθετη ἀντίδρασή τους, νὰ συμβιβασθοῦν τελικὰ με τὴν ἰδέα μᾶς αὐτόνομης ἑλληνικῆς ἐπικράτειας. Ο Μέττερνιχ δὲν συμβιβάσθηκε ποτέ. Γιατί;

Γιατί, κύριε Μέττερνιχ;

Οἱ λόγοι που ἔκαναν τὸν Μέττερνιχ όρκοισμένο ἐχθρὸ τῆς Έλληνικῆς Έπανάστασης πρέπει, κατὰ τὴν ἐκτίμησή μας, νὰ ἀναζητηθοῦν ἄλλοῦ.

Ἄν προσέξουμε, θὰ διαπιστώσουμε ὅτι ἡ Ὀθωμανικὴ και ἡ Αὐστριακὴ αὐτοκρατορία εἶχαν κάτι κοινὸ. Και αὐτὸ εἶναι πολὺ ἀπλό: Ἦταν και οἱ δύο αὐτοκρατορίες· αὐτοκρατορίες πολυεθνικῆς. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἦταν κρατικῆς ὄντοτητες που ἀσκοῦσαν τὴν ἐξουσία τους πάνω σὲ περισσότερους τοῦ ἑνός, διαφορετικούς μεταξὺ τους ἔθνικούς πληθυσμούς.

Δὲν εἶναι δύσκολο νὰ καταλάβουμε τί

συνεπαγόταν αυτό στα μάτια του Μέττερνιχ: "Αν αναγνωριζόταν σε έναν έθνικό πληθυσμό, εν προκειμένω στους Έλληνες της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, το δικαίωμα να κτίσουν το δικό τους κράτος μετά από μια επιτυχημένη εξέγερση, αύριο-μεθαύριο τίποτα δεν θα εμπόδιζε να διεδικήσουν το ίδιο δικαίωμα και οι Ούγγροι, οι Ιταλοί, οι Κροάτες, οι Σλοβένοι, οι Τσέχοι, οι Σλοβάκοι ή κάποιος άλλος από τους εθνικούς πληθυσμούς που βρίσκονταν μέσα στα όρια της Αυστριακής αυτοκρατορίας. Τα επόμενα χρόνια, μάλιστα, ο Μέττερνιχ θα παρακολουθούσε με προβληματισμό την άνοδο στην Αυστριακή αυτοκρατορία του σύγχρονου ειδικότερα εθνικισμού και την αυξανόμενη επιρροή του εθνικιστή Ιστβάν Στσετσένι (István Széchenyi), και βεβαίως οι άνησυχίες του για τις συνέπειες που θα είχε τυχόν επιτυχία των Ελλήνων θα επιτεινόταν ακόμα περισσότερο. Διότι, πράγματι, όπως τουλάχιστον το έβλεπε ο Μέττερνιχ, τυχόν επιτυχία της Ελληνικής Επανάστασης θα άνοιγε πραγματικά τους ασκούς του Αιόλου.

Και υπήρχε και κάτι ακόμα πιο συγκεκριμένο. Για να το καταλάβουμε αυτό, αρκεί να μεταφερθούμε νοητά στη σημερινή Βιέννη. Εκεί, σε ένα κτίριο που βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, στην καρδιά της κάποτε άκμαίας ελληνικής συνοικίας της αυστριακής πρωτεύουσας, στο σημείο όπου συναντώνται οι όδοι Fleischmarkt και Rotenturmstraße, βλέπουμε έντοιχιση με μια μεγάλη χάλκινη ανάγλυφη πλάκα, τοποθετημένη το 1957 από τους Έλληνες της Βιέννης. Η πλάκα φέρει επάνω ανάγλυφη τη μορφή του Ρήγα Βελεστινλή, και κάτω από αυτή με μεγάλα γράμματα το όνομά του (ΡΗΓΑΣ ΒΕΛΕΣΤΙΝΛΗΣ, 1757-1798). Ακόμα πιο κάτω, αριστερά βλέπουμε ένα περίφημο ρητό του μεγάλου Έλληνα, στα ελληνικά και τα γερμανικά («Όποιος ελεύθερα συλλογᾶται συλλογᾶται καλά» - »Wer

Δὲν εἶναι δύσκολο νὰ καταλάβουμε τί συνεπαγόταν αὐτὸ στὰ μάτια τοῦ Μέττερνιχ: Ἄν ἀναγνωριζόταν σὲ ἕναν ἐθνικὸ πληθυσμὸ, ἐν προκειμένῳ στοὺς Ἕλληνες τῆς Ὀθωμανικῆς αυτοκρατορίας, τὸ δικαίωμα νὰ κτίσουν τὸ δικό τους κράτος μετὰ ἀπὸ μιὰ ἐπιτυχημένη ἐξέγερση, αὐριο-μεθαύριο τίποτα δὲν θὰ ἐμπόδιζε νὰ διεδικήσουν τὸ ἴδιο δικαίωμα καὶ οἱ Οὐγγροὶ, οἱ Ἰταλοὶ, οἱ Κροάτες, οἱ Σλοβένοι, οἱ Τσέχοι, οἱ Σλοβάκοι ἢ κάποιος ἄλλος ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς πληθυσμοὺς ποὺ βρίσκονταν μέσα στὰ ὅρια τῆς Αὐστριακῆς αυτοκρατορίας.

frei denkt, denkt gut»), και, τέλος, το εξής κείμενο στα γερμανικά:

»Hier stand die Druckerei von Markides Pulliu wo Rigas Welestinlis im J. 1797 seine revolutionären Werke zur Befreiung der Griechen und der Balkan-Völker drucken ließ« - που σημαίνει ότι σε αυτό το σημείο βρισκόταν το τυπογραφείο των αδελφών Μαρκίδες Πούλιου, όπου ο Ρήγας Βελεστινλής το 1797 εκτύπωσε τα επαναστατικά του έργα για την απελευθέρωση των Ελλήνων και των Βαλκανικών λαών.

Όταν διαβάσει κανείς αυτό το κείμενο, δεν μπορεί να μη μπει στον πειρασμό να σκεφθεί αυτό που δίχως άλλο σκεπτόταν και ο Μέττερνιχ: ότι οι Βαλκανικοί λαοί, για την απελευθέρωση των οποίων

γίνεται λόγος, βρίσκονταν άλλοι μὲν ὑπὸ ὀθωμανική, ἄλλοι δὲ ὑπὸ αὐστριακή ἐξουσία! Ἄν οἱ Βαλκανικοὶ λαοὶ ἀφυπνίζονταν ἀπὸ τὸ ἐπαναστατικὸ κάλεσμα τοῦ Ρήγα, δὲν θὰ ἐπιηρεαζόταν μόνο ἡ Ὄθωμανική αὐτοκρατορία· θὰ ἐπιηρεαζόταν ἐξίσου καὶ ἡ Αὐστριακή! Δὲν εἶναι νὰ ἀπορεῖ κανεὶς γιὰ τοὺς λόγους ποὺ ἔκαναν τοὺς Αὐστριακοὺς νὰ συλλάβουν τὸν Ρήγα καὶ νὰ τὸν παραδώσουν στοὺς δημίους του – ὅσο καὶ ἂν οἱ σύγχρονοι Αὐστριακοὶ προσπαθοῦν νὰ ἐξιλεωθοῦν γι' αὐτό, ἔχοντας μάλιστα δώσει τὸ ὄνομα τοῦ Ρήγα καὶ σὲ δρόμο τῆς Βιέννης.

Τὰ παραπάνω μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ καταλάβουμε πραγματικὰ τὴν πολιτικὴ τοῦ Μέττερνιχ. Ὄταν ὁ Μέττερνιχ κατέβαλλε κάθε δυνατὴ προσπάθεια, γιὰ νὰ κατασταλεῖ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση στὴν Ὄθωμανικὴ αὐτοκρατορία, ἐνωθε ὅτι ἔσπευδε νὰ σβήσει τὴ φωτιά στὸ σπῆτι τοῦ γείτονα, γνωρίζοντας πολὺ καλά ὅτι, ἂν αὐτὴ ἐξαπλωνόταν, θὰ ἔκαιγε καὶ τὸ δικό του! Ἄλλωστε, ὁ ἴδιος εἶπε κάποτε ὅτι ἡ Αὐστριακὴ καὶ ἡ Ὄθωμανικὴ αὐτοκρατορία εἶχαν κοινὴ μοῖρα, καὶ κάθε βλάβη τῆς ἀκεραιότητος τῆς δεύτερης θὰ ἦταν βλάβη καὶ τῆς πρώτης. Ἀσφαλῶς, μὲ τὰ ὅσα εἶδαμε παραπάνω καταλαβαίνουμε πολὺ καλά τί ἐννοοῦσε.

Μὲ τὰ παραπάνω δεδομένα, δὲν ἀποτελεῖ βεβαίως ἔκπληξη ὅτι ὁ Μέττερνιχ ὑπῆρξε ὀρκισμένος ἐχθρὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης· ἔκπληξη θὰ ἀποτελοῦσε, ἂν συνέβαινε τὸ ἀντίθετο.

Ἡ πολιτικὴ καὶ οἱ ἐλιγμοὶ τοῦ Μέττερνιχ

Ἀδυνατώντας νὰ παρουσιάσουμε διεξοδικὰ μέσα στὰ ὅρια ἐνὸς ἄρθρου τὴν πολιτικὴ καὶ τοὺς ἐλιγμοὺς τοῦ Μέττερνιχ πάνω στὸ θέμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης, θὰ σταθοῦμε σὲ μερικὰ μόνο σημεία, τὰ ὁποῖα ἀναδεικνύουν, πρῶτον, τὸ γενικὸ

στίγμα τῆς πολιτικῆς του, καὶ δεύτερον, τοὺς ἀπίστευτους ἐλιγμοὺς στοὺς ὁποίους κατέφυγε ὁ δαιμόνιος Αὐστριακὸς διπλωμάτης, γιὰ νὰ ἐπιτύχει τοὺς στόχους του.

Ὁ Μέττερνιχ εἶχε ἀφήσει νὰ διαφανεῖ ἡ ἀνθελληνικὴ του στάση ἤδη πρὶν τὴν ἔκρηξη τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης. Τὸ 1815 στὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης, ὅταν συζητεῖτο ἡ προσάρτηση τῶν Ἑπτανήσων στὴν Ἀγγλία, ἐντελῶς παρεμπιπτόντως ἔγινε λόγος γιὰ «ἑλληνικὸ ἔθνος». Ὁ Μέττερνιχ διέκρινε τὸν κίνδυνο, πετάχθηκε καὶ φώναξε:

– Ἑλληνικὴ φυλὴ δὲν ὑφίσταται πλέον!

Οὐσιαστικὰ, πρόκειται γιὰ τὴν ἴδια ἀκριβῶς θέση τὴν ὁποία μετὰ ἀπὸ εἴκοσι χρόνια, τὸ 1835, ἀνέλαβε νὰ ἐξελίξει σὲ θεωρία ἓνας ἐπίσης Αὐστριακὸς – τυχαῖο;–, ὁ ὁποῖος γνώριζε καὶ θαύμαζε τὸν Μέττερνιχ: ὁ Φαλμεράγιερ (Jakob Philipp Fallmerayer, 1790-1861). Ὁ Μέττερνιχ δὲν κουραζόταν νὰ ἐπαναλαμβάνει: «Δὲν ὑπάρχει ἑλληνικὸ ἔθνος, οὔτε ἀναγνωρίζονται ἐντὸς τοῦ Τουρκικοῦ κράτους ἄλλες ἐθνότητες, παρὰ μόνο Τοῦρκοι!».

Ὄταν ξέσπασε ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, ἡ διεθνὴς συγκυρία δὲν μπορούσε νὰ εἶναι περισσότερο δυσμενής. Τὸ νέο τοῦ κινήματος τοῦ Ἀλέξανδρου Ὑψηλάντη στὶς Παραδουνάβιες Ἡγεμονίες βρῆκε τοὺς Εὐρωπαίους ἡγέτες καὶ διπλωμάτες νὰ συνεδριάξουν σὲ Συνέδριο τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας στὸ Λάιμππαχ. Τὰ βλέμματα ὅλων στράφηκαν στὸν τσάρο τῆς Ρωσίας Ἀλέξανδρο Α', ὁ ὁποῖος ἐνίωσε τὴν ἀνάγκη νὰ πείσει τοὺς Εὐρωπαίους ὁμολόγους του ὅτι δὲν εἶχε καμμία σχέση μὲ τὸ στασιαστικὸ αὐτὸ κίνημα, τοῦ ὁποῖου ἠγεῖτο ἓνας ἀξιοματικὸς τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ, ὁ ὁποῖος μάλιστα εἶχε διατελέσει ὑπασπιστὴς τοῦ τσάρου καὶ στὴν ἐπαναστατικὴ του προκήρυξη ὑπαινισσόταν ὅτι ἡ ἐξέγερση θὰ στηριζόταν ἀπὸ μιά «κρᾶταιὰν δύναμιν». Ἄς μὴ γελιόμαστε ὁμως. Κανένας ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους ἡγέ-

τες δὲν θὰ διεννοεῖτο ποτὲ νὰ θυσιάσει γιὰ τοὺς Ἕλληνες τὴν εὐρωπαϊκὴ τάξη, τὴν ὁποία ἐγγυᾶτο ἡ Ἱερὰ Συμμαχία. Ὁ τσάρος Ἀλέξανδρος ὄχι ἀπλῶς καταδίκασε τὸ κίνημα τοῦ Ὑψηλάντη, ὄχι ἀπλῶς διέταξε νὰ διαγραφεῖ ἀμέσως τὸ ὄνομά του ἀπὸ τοὺς καταλόγους τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ καὶ νὰ δημευθεῖ ἡ περιουσία τῶν Ὑψηλάντηδων στὴ Ρωσία, ἀλλὰ καὶ ἔδωσε στὸν Σουλτάνο τὴν ἄδεια ποὺ βάσει τῶν συνθηκῶν χρειαζόταν, γιὰ νὰ μετακινήσει ὀθωμανικὰ στρατεύματα στὸ ἔδαφος τῶν Παραδουνάβιων Ἡγεμονιῶν καὶ νὰ πνίξει

ὅπου ἡ ἐπανάσταση ἦδη μαινόταν. Δυστυχῶς, οἱ διαβεβαιώσεις ποὺ εἶχε πάρει δὲν ἦταν παρὰ μιὰ καλοστημένη παγίδα ποὺ τοῦ εἶχε στήσει ὁ δαμιόνιος Μέττερνιχ. Στὰ αὐστριακὰ σύνορα τὸν περιέμενε ὁ φρούραρχος στρατηγὸς Θυσι, ὁ ὁποῖος τοῦ ἀνακοίνωσε ὅτι ἐπιθυμία τοῦ αὐτοκράτορα ἦταν νὰ παράσχει ἄσυλο στὸν πρίγκιπα ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας του, μὲ τὸν ὄρο ὅτι αὐτὸς θὰ ἔδινε τὸν λόγο τῆς τιμῆς του ὅτι δὲν θὰ ἐπιχειροῦσε νὰ δραπετεύσει καὶ δὲν θὰ εἶχε ἀλληλογραφία μὲ κανέναν. Μάταια ὁ Ὑψηλάντης ἐπικαλέ-

Ὅταν ὁ Μέττερνιχ κατέβαλλε κάθε δυνατὴ προσπάθεια, γιὰ νὰ κατασταλεῖ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση στὴν Ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία, ἐνιωθε ὅτι ἔσπευδε νὰ σβήσει τὴ φωτιὰ στὸ σπίτι τοῦ γείτονα, γνωρίζοντας πολὺ καλὰ ὅτι, ἂν αὐτὴ ἐξάπλωνόταν, θὰ ἔκαιγε καὶ τὸ δικό του! Ἄλλωστε, ὁ ἴδιος εἶπε κάποτε ὅτι ἡ Αὐστριακὴ καὶ ἡ Ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία εἶχαν κοινὴ μοῖρα, καὶ κάθε βλάβη τῆς ἀκεραιότητάς τῆς δεύτερης θὰ ἦταν βλάβη καὶ τῆς πρώτης.

στὸ αἷμα τὴν ἐξέγερση. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο ἦταν ἡ ἀρχὴ τοῦ τέλους γιὰ τὸ κίνημα τοῦ Ὑψηλάντη. Γιὰ τὸν Μέττερνιχ, ὅλα ἐξελίσσονταν κατ' εὐχὴν.

Στὸν Μέττερνιχ ὅμως δὲν ἀρκοῦσε ἡ καταστολὴ τῆς ἐξέγερσης στὶς Παραδουνάβιες Ἡγεμονίες. Ἐπρεπε νὰ ἐξουδετερωθεῖ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης. Ὅπερ καὶ ἐγένετο. Μετὰ τὴ δυσμενῆ ἐξέλιξη τῆς ἐξέγερσης στὶς Ἡγεμονίες, καὶ κυρίως τὴν καταστροφικὴ ἥττα στὸ Δραγατσάνι τὸν Ἰούνιο τοῦ 1821, ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης κινήθηκε πρὸς βορρᾶν καὶ παρασύρθηκε νὰ καταφύγει στὴν Αὐστρία, μὲ πλαστὸ διαβατήριό καὶ διαβεβαιώσεις ὅτι θὰ τοῦ ἐπιτρεπόταν νὰ περάσει ἀπὸ τὴ χώρα ἐλεύθερα. Στόχος του νὰ κατέβει ἀπὸ τὴν Αὐστρία στὴν ἰταλικὴ χερσόνησο καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ περάσει στὴν Πελοπόννησο,

σθῆκε τὶς ὑποσχέσεις ποὺ τοῦ εἶχαν δοθεῖ καὶ τὸ διαβατήριό του. Γρήγορα κατάλαβε ὅτι ἦταν οὐσιαστικὰ κρατούμενος. Μικρὸ στρατιωτικὸ ἀπόσπασμα τὸν παρέλαβε καὶ τὸν ὀδήγησε στὶς σκοτεινὲς φυλακὲς τοῦ φρουρίου τοῦ Μουνκάτς, τοῦ σημερινοῦ Μουκάτσεβο τῆς δυτικῆς Οὐκρανίας. Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης εἶχε ἐξουδετερωθεῖ.

Ἐν τῷ μεταξύ, ὅμως, ὁ Μέττερνιχ εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσει νέες προκλήσεις. Ἦδη τὸ 1821, ἡ εἰδίση τῶν σφαγῶν χριστιανῶν ἀμάχων καὶ τοῦ ἀπαγχονισμοῦ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε' στὴν Κωνσταντινούπολη προκάλεσαν τὴ διπλωματικὴ παρέμβαση τῆς Ρωσίας, μὲ τὴ μορφὴ τελεσιγράφου πρὸς τὴν Ὑψηλὴ Πύλη. Ἡ ἄρνηση τοῦ Σουλτάνου νὰ ἀπαντήσει στὸ ρωσικὸ τελεσίγραφο προκάλεσε δραματικὴ

ἐπιδείνωσιν στις ρωσοτουρκικὲς σχέσεις, πού ἔφθασε μέχρι τὴν ἀνάκληση τοῦ Ρώσου πρέσβη ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη. Ἡ ἔκρυθμη κατάσταση μποροῦσε ἀνὰ πᾶσα ὥρα καὶ στιγμή νὰ ὀδηγήσει στὴν ἔκρηξη ἐνὸς ρωσοτουρκικοῦ πολέμου. Καὶ αὐτὸ ἦταν τὸ τελευταῖο πράγμα πού θὰ μποροῦσε νὰ ἐπιθυμῆ ὁ Μέττερνιχ.

Πίσω ἀπὸ αὐτὲς τὶς ἐξελίξεις βρισκόταν μιὰ ἄλλη σπουδαία προσωπικότητα τῆς εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας: ὁ Ἕλληνας ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ τσάρου, ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας. Ὁ Μέττερνιχ εἶχε ἐγγράψει τὸν Καποδίστρια στὴ λίστα τῶν ἀντιπάλων του ἥδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης. Σὲ ἔγγραφο του πρὸς τὸν Βρετανὸ ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν Κάστλεριγ ἐγράφε μεταξύ ἄλλων: «... νὰ παράσχουμε στὸν τσάρο ἠθικὸ ἀντιστάθμισμα κατὰ τῶν μηχανορραφιῶν τοῦ Καποδίστρια». Σὲ ἄλλη του ἐπιστολὴ καλοῦσε τὸν Βρετανὸ ὁμόλογό του νὰ παραστῆ σὲ ἐπικείμενη διάσκεψη «ὡς ἀντίρροπον τοῦ Καποδίστρια».

Ὁ Καποδίστριας κινοῦσε πλέον τὴ ρωσικὴ πολιτικὴ πρὸς μιὰ κατεύθυνση ἀντικρὺς ἀντίθετη πρὸς τὴ λογικὴ τοῦ Μέττερνιχ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ φαίνεται ἀναπόφευκτη ἡ κήρυξη πολέμου ἀπὸ τὸν τσάρο ἐναντίον τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο κινήθηκε τότε ὁ Μέττερνιχ, γιὰ νὰ θέσει ἐκτὸς μάχης τὸν Καποδίστρια, ἀναδεικνύει περισσότερο ἴσως ἀπὸ ὅτιδήποτε ἄλλο τὸ δαιμόνιο πνεῦμά του καὶ ἐπιβεβαιώνει αὐτὸ πού ἔχει γραφεῖ γιὰ τὸν Μέττερνιχ ἀπὸ κάποιον βιογράφο του: ὅτι τὸ οἰκόσημο τῆς οἰκογένειας Μέττερνιχ εἰκόνιζε ἀετὸ μὲ ἀπλωμένα τὰ φτερά, ἀλλὰ τὸ προσωπικό του σύμβολο ἦταν ἡ ἀράχνη πού παραμονεύει τὸ θῦμά της...

Συγκεκριμένα, τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 1822, καὶ ἐνῶ ὁ ρωσοτουρκικὸς πόλεμος ἔμοιαζε ἀναπόφευκτος μὲ τὴν πολιτικὴ πού ἀκολουθοῦσε ἡ Ρωσία μὲ τὴ σοφὴ καθοδήγη-

ση τοῦ Καποδίστρια, ἐντελῶς ἔξαφνικὰ τὸ ἐνδεχόμενο πολέμου ἀπομακρύνθηκε, γιὰ λόγους φαινομενικὰ ἄσχετους. Συγκεκριμένα, ὁ ἀδελφὸς τοῦ τσάρου Ἀλέξανδρου, ὁ μέγας δούκας Κωνσταντῖνος (αὐτὸς τὸν ὁποῖο ἡ Αἰκατερίνη Β΄ ἢ Μεγάλῃ προόριζε γιὰ τὸν θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ πού γι' αὐτὸν μάλιστα τὸν λόγο εἶχε μάθει καὶ ἑλληνικά), διεβίβασε στὸν ἀδελφὸ του τσάρο σημαντικὲς πληροφορίες πού εἶχε γιὰ τὴν κατάσταση στὴν Πολωνία. Σύμφωνα μὲ αὐτές, ἂν ἡ Ρωσία ἐρχόταν σὲ ἐνοπλὴ σύρραξη μὲ τὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία, οἱ Πολωνοὶ ἐθνικιστὲς θὰ ἐκμεταλλεύονταν τὴν ἐμπλοκὴ τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ στὰ ρωσοτουρκικὰ σύνορα καὶ θὰ κήρυσσαν ἀπελευθερωτικὴ ἐπανάσταση. Οἱ πληροφορίες αὐτὲς θορύβησαν τὸν τσάρο Ἀλέξανδρο σὲ τέτοιο βαθμὸ, ὥστε νὰ ἀναπροσαρμόσει πάραυτα τὴν πολιτικὴ του καὶ νὰ ἔλθει σὲ συμβιβασμὸ μὲ τὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία, μὲ στόχο τὴν ἀποφυγὴ τοῦ πολέμου.

Πίσω ἀπὸ ὅλα αὐτὰ κρυβόταν ὁ δαιμόνιος Μέττερνιχ, ὁ ὁποῖος εἶχε συλλάβει καὶ ὑλοποιήσει τὸ ἐξῆς «σατανικὸ» σχέδιο: Εἶχε βάλει πράκτορές του νὰ ἔλθουν σὲ συνεννόηση μὲ Πολωνοὺς ἐθνικιστὲς, ἐκμεταλλεζόμενος τὰ πατριωτικὰ αἰσθήματά τους. Γνώριζε ὅτι τὸ ἐνδεχόμενο μιᾶς πολωνικῆς ἐπανάστασης θὰ ἀρκοῦσε, γιὰ νὰ κάνει τὸν τσάρο Ἀλέξανδρο νὰ βάλει φρένο στὴν πολιτικὴ τοῦ Καποδίστρια, νὰ ἐγκαταλείπει κάθε σκέψη γιὰ πόλεμο μὲ τὴν Ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία καὶ νὰ ἐπαναβεβαιώσει τὴν πίστη του στὶς ἀρχές τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀπίστευτου αὐτοῦ ἐλιγμοῦ τοῦ Μέττερνιχ ἦταν ἀπόλυτος θρίαμβος γιὰ τὸν Αὐστριακὸ διπλωμάτη.

Ὁ Καποδίστριας ἔμοιαζε πλέον εὐκολὸς στόχος. Ἀπὸ τὴ στιγμή πού ὁ τσάρος Ἀλέξανδρος ἐγκατέλειπε τὴν πολιτικὴ του ἐναντί τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ σύρθηκε ἀπὸ τὸν πανοῦργο Μέττερνιχ

‘Ο Καποδίστριας κινούσε πλέον τὴ ρωσικὴ πολιτικὴ πρὸς μιὰ κατεύθυνση ἀντικρὺς ἀντίθετη πρὸς τὴ λογικὴ τοῦ Μέντερνιχ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ φαίνεται ἀναπόφευκτη ἡ κήρυξη πολέμου ἀπὸ τὸν τσάρο ἐνάντια στὴν Ὄθωμανικὴ αὐτοκρατορία. Ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο κινήθηκε τότε ὁ Μέντερνιχ, γιὰ νὰ θέσει ἐκτὸς μάχης τὸν Καποδίστρια, ἀναδεικνύει περισσότερο ἴσως ἀπὸ ὅτιδήποτε ἄλλο τὸ δαιμόνιο πνεῦμά του καὶ ἐπιβεβαιώνει αὐτὸ πὺ ἔχει γραφεῖ γιὰ τὸν Μέντερνιχ ἀπὸ κάποιον βιογράφο του: ὅτι τὸ οἰκόσημο τῆς οἰκογένειας Μέντερνιχ εἰκόνιζε ἀετὸ μὲ ἀπλωμένα τὰ φτερά, ἀλλὰ τὸ προσωπικὸ του σύμβολο ἦταν ἡ ἀράχνη πὺ παραμονεύει τὸ θῦμά της...

στὴ συμμόρφωση μὲ τὶς ἐπιδιώξεις καὶ τὴν πολιτικὴ τῆς Βιέννης, τὸ ἐπόμενο βῆμα ἦταν ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ Καποδίστρια, παρὰ τὴν εἰλικρινῆ ἐκτίμηση πὺ ἔτρεφε πρὸς τὸ πρόσωπό του ὁ τσάρος. Ὁ Καποδίστριας ἐγκατέλειπε τελικὰ τὴν Πετρούπολη στὰ μέσα Αὐγούστου τοῦ 1822. Ὅταν ἀργότερα τὸν ἴδιο μῆνα ὁ Μέντερνιχ συναντήθηκε μὲ τὸν Βρετανὸ Ἀρμοστή τῶν Ἑπτανήσων Μαίτλαντ στὴ Βιέννη, τοῦ εἶπε θριαμβευτικὰ:

– Λοιπόν, στρατηγέ μου, ἡ ἀρχὴ τοῦ κακοῦ ξεριζώθηκε. Ὁ κόμης Καποδίστριας τάφηκε γιὰ τὸ ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς του. Θὰ ζεῖτε εἰρηνικὰ στὰ νησιά, καὶ ἡ Εὐρώπη θὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τοὺς μεγάλους κινδύνους μὲ τοὺς ὁποίους τὴν ἀπειλοῦσε ἡ ἐπιρροὴ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Βεβαίως, γνωρίζουμε ὅτι ὁ Μέντερνιχ ἔμελλε τελικὰ νὰ διαφευθεῖ. Ἀλλὰ τότε, τὸν Αὐγούστο τοῦ 1822, ὁ θρίαμβός του ἔμοιαζε ὅτι δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἦταν μεγαλύτερος.

Ὁ ἐπόμενος διπλωματικὸς θρίαμβος τοῦ Μέντερνιχ, σὲ σχέση πάντα μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, ἦταν τὸ Συνέδριο τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας στὴν ἰταλικὴ πόλη Βερόνα, τὸ πρῶτο μετὰ τὸ Λάμπιαχ, πὺ

συνῆλθε μετὰξὺ 8 Ὀκτωβρίου καὶ 2 Δεκεμβρίου 1822.

Οἱ ἐπαναστατημένοι Ἕλληνες εἶχαν συγκροτήσει ἐπιτροπή, γιὰ νὰ μεταβεῖ στὴ Βερόνα καὶ νὰ θέσει τὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων ἐνώπιον τῶν Εὐρωπαίων ἡγετῶν. Μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ἦταν ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς, ὁ Παλαιὸν Πατρῶν Γερμανὸς καὶ ὁ γιὸς τοῦ Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη Γιωργάκης. Στόχος τους νὰ πείσουν τοὺς Εὐρωπαίους ὅτι ὁ δικὸς τους ἀγῶνας δὲν εἶχε καμμία σχέση μὲ ἐξεγέρσεις σὰν αὐτὲς πὺ εἶχαν ἐκραγεῖ στὴν Ἰσπανία καὶ τὴν Ἰταλία καὶ εἶχαν κατασταλεῖ μὲ δυνάμεις τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας. Ὁ δικὸς τους ἀγῶνας ἦταν ἀγῶνας ἐθνικοαπελευθερωτικὸς, ὄχι στασιαστικὸ κίνημα. Οἱ Ἕλληνες εἶχαν προετομασθεῖ ὅπως καὶ ὅσο μπορούσαν, γιὰ νὰ εἶναι ὁ λόγος τους πειστικὸς. Στὴν Πελοπόννησο, ὁ εὐγενὴς πατριώτης Δημήτριος Ὑψηλάντης, πὺ εἶχε ἔλθει νὰ ἀναλάβει τὴν ἡγεσία ἐξ ὀνόματος τοῦ ἀδελφοῦ του, εἶχε παραμερισθεῖ, περισσότερο ἢ λιγώτερο ἀκομψα, γιὰ νὰ μποροῦν οἱ Ἕλληνες νὰ ποῦν στοὺς Εὐρωπαίους ὅτι δὲν ἔχουν πια καμμία σχέση μὲ μυστικὲς ἐταιρεῖες πὺ στόχευαν στὴν ἐπαναστατικὴ δράση, ὅπως ἦταν ἡ Φιλικὴ Ἐταιρεία.

Οἱ Ἕλληνες ἀντιπρόσωποι ὅμως ἐμπο-

δίσθηκαν ἀκόμη καὶ νὰ μεταβοῦν στὴ Βερόνα. Στὴν Ἀγκόνα, ὅπου ἀποβιβάσθηκαν, ζήτησαν ἄδεια ἀπὸ τὸν πάπα Πίο Ζ' νὰ διασχίσουν τὸ παπικὸ κράτος, προκειμένου νὰ μεταβοῦν στὴ Βερόνα καὶ νὰ ἐκθέσουν ἐκεῖ τὰ ἑλληνικὰ δίκαια ἐνώπιον τῶν Εὐρωπαίων ἡγετῶν. Ὅμως ἡ ἄδεια δὲν τοὺς δόθηκε ποτέ. Ὁ παντοδύναμος Μέττερνιχ, ὁ ὁποῖος γνῶριζε τὶς κινήσεις τῶν Ἑλλήνων, εἶχε ἀξιώσει ἀπὸ τὸν πά-

τῆς Ὁθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ σύμπτωση τῶν γεγονότων ἀπέδειξε ὅτι μία καὶ ἡ αὐτὴ ἦταν ἡ ἀρχὴ τους. Τὸ ἴδιο κακό, ἀναφαινόμενο σὲ πολλὰ μέρη, ἀλλὰ πάντοτε ὑπὸ τοὺς ἴδιους τύπους, ἂν καὶ ἀπὸ διάφορα προσχίματα, προόδιε τὴν κοινὴν ἐστίαν ἀπ' ὅπου προῦλθεν».

Στὸ τέλος τῆς σχετικῆς ἀναφορᾶς, διατρανωόταν ἡ σταθερὴ βούληση τῶν Εὐρωπαίων ἡγετῶν νὰ καταδικάσουν

Τὸ Συνέδριο τῆς Βερόνας καταδίκασε ἀπερίφραστα τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση. Ἡ ἐγκύκλιος τοῦ Συνεδρίου συνέδεε εὐθέως τὴν ἐπανάσταση τῶν Ἑλλήνων μὲ τὶς ἐξεγέρσεις στὴν Ἰσπανία καὶ τὴν Ἰταλία, ἀποδίδοντας ὅλες αὐτὲς τὶς ἀναταραχὲς στὸ «ἀνατρεπτικὸν τῶν κοινωνιῶν πνεῦμα», αὐτὸ ἀκριβῶς ποὺ εἶχε ταχθεῖ νὰ καταστέλλει ἡ Ἱερὰ Συμμαχία, ὥστε νὰ διαφυλάσσει τὴν εὐρωπαϊκὴ τάξη.

πα νὰ μὴν ἐπιτρέψει στοὺς Ἕλληνες νὰ συνεχίσουν τὸ ταξίδι τους.

Ἐν τέλει, τὸ Συνέδριο τῆς Βερόνας καταδίκασε ἀπερίφραστα τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση. Ἡ ἐγκύκλιος τοῦ Συνεδρίου συνέδεε εὐθέως τὴν ἐπανάσταση τῶν Ἑλλήνων μὲ τὶς ἐξεγέρσεις στὴν Ἰσπανία καὶ τὴν Ἰταλία, ἀποδίδοντας ὅλες αὐτὲς τὶς ἀναταραχὲς στὸ «ἀνατρεπτικὸν τῶν κοινωνιῶν πνεῦμα», αὐτὸ ἀκριβῶς ποὺ εἶχε ταχθεῖ νὰ καταστέλλει ἡ Ἱερὰ Συμμαχία, ὥστε νὰ διαφυλάσσει τὴν εὐρωπαϊκὴ τάξη: «Μέγα πολιτικὸν γεγονός ἐξεργάγη περὶ τὰ τέλη τοῦ τελευταίου Συνεδρίου, τοῦ Συνεδρίου τοῦ Λάμπιαχ. Ὅ,τι τὸ ἀνατρεπτικὸν τῶν κοινωνιῶν πνεῦμα ἄρχισε στὴ Δυτικὴ Χερσόνησο, ὅ,τι δοκίμασε νὰ πράξει στὴν Ἰταλίαν, τὸ κατόρθωσε στὶς ἀνατολικὲς ἐσχατιὲς τῆς Εὐρώπης. Τὴν στιγμὴν ποὺ κατευνάσθηκαν διὰ τῆς βίας οἱ στρατιωτικὲς ἐπαναστάσεις στὰ βασίλεια τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Σαρδηνίας, ἐρρίφθη ὁ ἐπαναστατικὸς δαυλὸς ἐν μέσῳ

τὴν ἀρχὴ τῆς ἐπανάστασης, ὅπου καὶ ὅπως καὶ ἂν ἐκδηλωθεῖ αὐτή, ἐπομένως καὶ προκειμένου περὶ τῆς ἐξέγερσης τῶν Ἑλλήνων: «Οἱ ἀνακτες, ἔχοντας σταθερὴν ἀπόφαση νὰ ἀπωθήσουν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως σὲ ὁποιοδήποτε μέρος καὶ μὲ ὁποιαδήποτε μορφή καὶ ἂν ἐμφανισθεῖ, ἔσπευσαν νὰ τὴν καταδικάσουν ὁμόφωνα. Ἀσχολούμενοι δὲ ἀπαρεγκλίτως στὸ ἔργο τῆς κοινῆς φροντίδας τους, ἀντέκρουσαν κάθε τι ποὺ μπορούσε νὰ τοὺς ἐκτρέψει ἀπὸ τὴν ὁδὸ τους. Ἀλλ' ἀκούγοντας ταυτόχρονα καὶ τὴ φωνὴ τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ ἱεροῦ καθήκοντος, συνηγόρησαν ὑπὲρ τῶν θυμάτων τῆς ἀσύνητης καὶ ἐγκληματικῆς ἐνέργειας». Ἐπρόκειτο γιὰ πραγματικὸ διπλωματικὸ θρίαμβο τοῦ Μέττερνιχ καὶ τῆς πολιτικῆς του.

(Συνεχίζεται)

Δρ ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΤΣΕΝΤΟΣ